

THE ART OF LIFE IN THE CONTEXT OF PHILOSOPHICAL PRACTICE

The art of life is undoubtedly a popular topic. Countless people nowadays race to provide supposedly the best advice and guidelines, recommendations, manuals, and instructions – often in the form of instant recipes – on how we should live. The available supply of so-called popular psychology and self-help literature contributes to this trend, but this supply can naturally only exist if there is adequate demand for it. The latter clearly indicates that we are constantly hungry for clues that can functionally orient us in the massive movements of the opaque Heraclitean cosmos.

It is obviously impossible to trace the sources of this flood of answers to the question “How to live?,” but what is certain is that from time immemorial one of the finest, indeed most sophisticated, sources of orientation has been philosophy, not only in its discursive form, but also in the practical form of the realization of a philosophical life that could itself constitute an imaginary answer to such a complex question. The greatest symbol of philosophy so understood is probably Socrates and his followers, scattered in the well-known schools of philosophy. One need only mention the Cynics, the Stoics, or the Epicureans.

The four research articles and one essay that make up the content of the monothematic block of the current issue of *Filozofia* represent partial results of research carried out within the framework of the VEGA grant No. 1/0537/21, *The Art of Life in the Context of Philosophical Practice*, whose researchers are the four authors of the published research articles. However, in contrast to the trend of “instant recipes,” they offer conscientious explorations of how the art of life can be grasped from different philosophical perspectives and in the context of possible practices that have the potential to serve not only individuals but also the wise formation of the society of which they are a part. In doing so, they look for inspiration in philosophical thought, both past and present.

In the first research article, the author, Maroš Buday, follows the implied connection of the topic with psychology, as he discusses Jacques Lacan’s psycho-linguistic model of the signification chain. However, he applies this model to the idea of a fragmented human self, inherent in poststructuralist philosophy, whose basic essence is anxiety. Drawing on Lacan, Heidegger, and Plato’s Allegory of the Cave, the author suggests that there is a way in which the subject can learn to use anxiety to his or her own advantage.

In addition to the research article that thematises the field of *psyché*, the interest in the field of *sóma* is contained in the second text in the sequence, authored by Lukáš Arthur Švihura. The latter is devoted to Richard Shusterman’s somaesthetic philosophy, which the author analyzes and interprets in relation to both Welsch’s notion of *aisthesis*

and Foucault's revitalization of the ancient ideal of the aesthetics of existence. The research article concentrates on bodily practices, known, for example, from yoga, whose philosophical relevance manifests itself in the overcoming of the individual's incorporated somatic deficits, the realization of self-knowledge, the realization of freedom, and the development of social morality.

The theme of morality is also an important part of the third research article in the sequence. The author, Sandra Zákutná, presents an analysis of the procedures proposed by Kant that are necessary for the realization of the ideas of Kant's theory of cosmopolitanism. With it, the author connects Kant's method of learning to think philosophically and his understanding of the concept of *Bildung* as the total moral formation of the individual. As she shows, for Kant, the key ingredient in one's self-understanding as a world citizen is precisely cosmopolitan education.

The social and cultural level of reasoning inherent in the analysis of world citizenship is also present in the fourth research article. The author of this piece is Peter Kyslan, who turns his attention to the possibilities of applying Sigmund Freud's psychoanalytic approaches to the phenomena of culture. The author proceeds from Freud's assumption that the entire cultural reality is constructed by the psyche of individuals, and that is why culture can be analysed and diagnosed as human consciousness and unconsciousness, thus suggesting the possibilities of elaborating the pathology of cultural communities.

The text that concludes the monothematic block of the current issue of *Filozofia* is an essay by Anna Hogenová, which is a composition not only of the author's philosophical knowledge with a special emphasis on phenomenology, but also of her personal life testimony. The theme of the essay develops against the backdrop of a critique of the times, which tends to objectify human life and forces individuals to externalize their being, and the author contrasts this trend with the human life funded by philosophy and poetry.

This monothematic block would not have been created without the support of the two editorial offices of *Filozofia*. We thank the Editorial Office, led by František Gahér, for providing the publication space as well as for the smooth running of the editorial processes. These were smoothly followed up by the editorial team led by Jon Stewart, to whom we are grateful for the successful completion of this monothematic block. The final form of the individual texts was also influenced by the high-quality reviews of the anonymous reviewers, to whom I would also like to express my sincere thanks on behalf of myself and my colleagues.

I sincerely hope that the readers of *Filozofia* will appreciate our joint work, and I wish them pleasant reading. If the featured texts arouse in them a response that might lead to the development of further philosophical discussion on the topic of the art of life and philosophical practice, this will be the most wonderful reward for our work.

Lukáš Arthur Švihura
Issue Editor

UMENIE ŽIVOTA V KONTEXTE FILOZOFICKEJ PRAXE

Umenie života je nepochybne populárnou témou. Nespočetné množstvo ľudí sa dnes predháňa s poskytovaním údajne najlepších rád a usmernení, odporúčaní, príručiek a návodov – často v podobe instantných receptov – na to, ako máme žiť. K tomuto trendu prispieva dostupná ponuka takzvanej populárnej psychológie a motivačnej literatúry zameranej na sebarozvoj, avšak táto ponuka môže prirodzene jestvovať len vtedy, keď je po nej adekvátny dopyt. Ten zreteľne naznačuje, že neustále prahneme po záchytných bodoch, ktoré by nás dokázali funkčne zorientovať v masívnych pohyboch neprehľadného herakleitovského kozmu.

Je zrejme nemožné vysledovať, aké sú zdroje tejto záplavy odpovedí na otázku *Ako žiť?*, isté je však to, že jedným z najkvalitnejších, totiž najpremyslenejších orientačných zdrojov, bola odnepamäti filozofia. Nielen v jej diskurzívnej forme, ale aj v praktickej podobe realizácie filozofického života, ktorý mohol sám predstavovať pomyselnú odpoveď na takúto zložitú otázku. Najväčším symbolom takto chápanej filozofie je zrejme Sokrates a jeho nasledovníci, roztrúsení v známych filozofických školách. Spomeňme len kynikov, stoikov či epikurejcov.

Štyri state a jedna esej, ktoré tvoria obsah monotematického bloku aktuálneho čísla časopisu *Filozofia*, predstavujú parciálne výsledky výskumu realizovaného v rámci grantovej úlohy VEGA č. 1/0537/21 *Umenie života v kontexte filozofickej praxe*, ktorého riešiteľmi sú štyria autori publikovaných statí. V protiklade k trendu „instantných receptov“ však ponúkajú svedomitú skúmanie toho, ako možno umenie života uchopiť z rozličných filozofických perspektív a v kontexte možných praktík, ktoré majú potenciál slúžiť nielen jednotlivcom, ale aj múdreému formovaniu spoločnosti, ktorej sú súčasťou. Inšpiráciu pritom hľadajú vo filozofickom myslení minulosti aj súčasnosti.

V prvej stati nadväzuje jej autor, Maroš Buday, na naznačenú spätosť témy našich úvah s psychológiou, pretože sa zaoberá psycholingválnym modelom reťazca signifikácie Jacquesa Lacana. Tento model však aplikuje na ideu fragmentovaného ľudského „Ja“, vlastnú postštrukturalistickej filozofii, ktorého bazálnou podstatou je úzkosť. V nadväznosti na Lacana, Heideggera aj Platónovo podobenstvo o jaskyni, autor naznačuje, že existuje cesta, ako sa môže subjekt naučiť úzkosť využiť vo svoj vlastný prospech.

Popri stati, ktorá tematizuje oblasť *psyché*, saturuje záujem o oblasť *sóma* druhý text v poradí, ktorého autorom je Lukáš Arthur Švihura. Príspevok je venovaný somaestetickéj filozofii Richarda Shustermana, ktorú autor analyzuje a interpretuje v nadväznosti na Welschovo poňatie *aisthesis*, aj Foucaultovu revitalizáciu antického ideálu estetiky existencie. Stať sa koncentruje na telesné praktiky, známe napríklad

z jogy, ktorých filozofická relevancia sa prejavuje pri prekonávaní inkorporovaných somatických deficitov jednotlivca, realizácii sebazpoznávania, uskutočňovaní slobody, aj pri rozvoji spoločenskej morálky.

Téma morálky je tiež dôležitou súčasťou tretej state v poradí. Jej autorka, Sandra Zákutná, predstavuje analýzu Kantom navrhovaných postupov potrebných na to, aby sa mohli uskutočňovať idey Kantovej teórie svetoobčianstva. S touto ideou autorka prepája Kantovu metódu učenia sa filozoficky myslieť a chápanie pojmu *Bildung* ako celkového morálneho formovania jednotlivca. Ako ukazuje, u Kanta je kľúčovou zložkou pri seba porozumení človeka ako svetoobčana práve svetoobčianska výchova.

Spoločenská a kultúrna rovina uvažovania, obsiahnutá v analýze svetoobčianstva, je prítomná aj v štvrtej stati. Jej autorom je Peter Kyslan, ktorý obracia pozornosť na možnosti uplatnenia psychoanalytických prístupov Sigmunda Freuda na fenomény kultúry. Autor vychádza z Freudovho predpokladu, že celá kultúrna skutočnosť je budovaná psychikou jedincov, a práve preto sa dá kultúra analyzovať a diagnostikovať ako ľudské vedomie a nevedomie, čím naznačuje možnosti rozpracovania patológie kultúrnych spoločenstiev.

Textom, ktorý uzatvára monotematický blok aktuálneho čísla časopisu *Filozofia*, je esej Anny Hogenovej, ktorá je kompozíciou nielen filozofického poznania autorky so zvláštnym dôrazom na fenomenológiu, ale aj jej osobnou životnou výpoveďou. Téma eseje sa rozvíja na pozadí kritiky doby, ktorá má tendenciu život človeka zužitkovať a núti ho svoje bytie externalizovať, pričom autorka dáva do kontrastu s týmto trendom život človeka fundovaný filozofiou a poéziou.

Tento monotematický blok by nevznikol bez podpory dvoch redakcií časopisu *Filozofia*. Predošlej redakcii pod vedením Františka Gahéra ďakujeme za poskytnutie publikačného priestoru, ako aj za hladký priebeh redakčných procesov. Na tie plynulo nadviazala redakcia vedená Jonom Stewartom, ktorej vďačíme za to, že sa nám tento monotematický blok podarilo úspešne sfinalizovať. Výslednú podobu jednotlivých textov ovplyvnili tiež kvalitné posudky anonymných recenzentiek a recenzentov, ktorým by som rád v mene svojom, aj svojich kolegov, úprimne poďakoval.

Vyjadrujem nádej, že čitateľky a čitatelia časopisu *Filozofia* ocenia našu spoločnú prácu a želám im príjemné čítanie. Pokiaľ v nich predložené texty vzbudia reakciu, ktorá by mohla viesť k rozvoju ďalšej filozofickej diskusie k téme umenia života a filozofickej praxe, bude to pre našu prácu tou najkrajšou odmenou.

Lukáš Arthur Švihura
zostavovateľ